

„Statura de universitate privată oferă șanse mai mari de a fasona mai liber și mai inovativ programele”

[„The Condition of Private University offers higher chances to hone the curricula more freely and innovatively”]

Prof.dr. Andrei Marga

Ministru al Educației Naționale
în perioada 5 decembrie 1997 –
28 decembrie 2000

“The public-private distinction as far as universities are concerned is not decisive. It is the quality of the professors that decides the value of a university from the beginning...At the completion of my term, private universities were integrated in the national system, with the inherent rights and obligations, as well as in national organizations...Of course, seeing things from my perspective, that of a former rector and minister, the condition of private university offers higher chances to hone the curricula more freely and innovatively. Starting with the list of specializations and going on with the

curricula!... Many actually want to put a stop to state or private universities that they declare “weak” to ensure a pool of students, thinking that students would come to them instead of going to such universities. A university is not only about attracting “clients” using any means and taking advantage of the naivety of young people and parents lacks dignity...The weight [of private universities, editor’s note] is too small if we consider the needs for innovation”.

1. Atunci când am preluat mandatul de Ministru al Educației Naționale, în decembrie 1997, erau deja consumate inițiativele de înființare de universități private. Tabloul era al unor instituții cu infrastructură precară, fără biblioteci și laboratoare și fără personal propriu. Cea mai mare parte a universitarilor erau de fapt angajați la universități de stat. De aceea, universitățile private imitau universitățile de stat, doar că încasau taxe de studii și promiteau diplome cu examene mai lejere.

Știam bine terenul, căci am devenit ministru după ce aveam la activ patru ani de rectorat la Universitatea „Babeș-Bolyai” și eram deja după experiență în diferite organisme internaționale. Între altele, avusesem

de lucru la Cluj-Napoca (cum se poate citi în „Buletinele informative”, 1993-2012, tipărite atunci, de recto

ratul universității) cu readucerea la catedre a unor profesori care-și cheltuiau timpul făcând naveta pentru a preda oriunde. Cum se spunea ironic, „se țineau ore în toate opririle acceleratului, de la Timișoara până la Suceava”, căci în aproape fiecare localitate-stație era, de pildă, facultate de drept sau de istorie. Din nefericire, cel puțin doi dintre profesorii clujeni au și decedat timpuriu, ca urmare a eforturilor nechibzuite de a preda, fiecare, în vreo șapte locuri.

Am spus la timpul potrivit că o piedică în evoluția firească a universităților private și a învățământului superior din România a fost tocmai Consiliul Național de Autorizare și Acreditare. Acesta a dat acoperire unor instituții care erau mai mult unități comerciale decât universități, printr-o legislație imprecisă, care a făcut mult rău României. Sub acest aspect, am regretat public, atunci, că România nu a luat în materie calea Austriei, Ungariei, Cehiei, Croației, ca să nu vorbesc de alte țări cu economie de piață, ci o cale care ducea cel mult la repetiție de sine.

Din capul locului în România era o confuzie gravă, întreținută de acel Consiliu, de unii din Parlament, dar și de profesori mai noi, cu care s-au pricopsit universitățile. Este vorba de confuzia între dreptul la liberă inițiativă, care ține de un stat de drept democratic, și dreptul de a înființa universități. Nu conta că în democrații mature, precum Germania, Franța, Marea Britanie etc. sau în democrațiile din jurul României nu se accepta asemenea confuzie. Oriunde

se poate înființa o universitate privată, dar mai trebuie îndeplinite și alte condiții legale. În România s-a adoptat, din păcate, rezolvarea juridică cea mai precară și mai eronată.

Înființarea de universități private nu mi se datorează. Am fost și sunt pentru universitate privată. De altfel, distincția public-privat în materie de universități nu este cea hotărâtoare. Calibrul profesorilor decide din capul locului valoarea unei universități. Am și spus mereu că, dacă aș înființa o universitate privată, aș crea de la început una mai bună decât oricare universitate de stat. Numai că în viață nu este cazul să te împarți în toate direcțiile.

2. Acțiunea mea ca Ministru al Educației Naționale, pe acest plan, al universităților private, a avut două ținte majore, explicite. Pe de o parte, întărirea autonomiei universităților, deschiderea competiției universitare și mărirea rigorilor față de toate universitățile, inclusiv cele private. Pe de altă parte, aducerea universităților private pe picior de egalitate cu cele de stat, sub aspectul participării la sistemul învățământului superior din țară și din afara țării. La rândul meu, am sperat că universitățile private vor stimula universitățile de stat la schimbări.

Fiindcă se declară multe generalități fără acoperire, mai ales la aniversări, menționez că tot ceea ce spun este pe bază de decizii precise, înregistrate oficial și reținute de arhive. Într-un volum (Andrei Marga,

Anii reformei 1997-2000, EFES, Cluj-Napoca, 2006) sunt listate toate deciziile (legi, hotărâri și ordonanțe de guvern, ordine ale ministrului educației naționale de atunci) de sub mandatul meu ca ministru al Educației Naționale. Toate pot fi examinate, la orice oră.

Multe decizii se referă la întregul învățământ, cu ramurile sale public și privat. Unele se referă distinct la învățământul universitar privat. De exemplu, *Legea 199/1998 de finalizare a studiilor*, hotărârile de guvern 442/1998, privind acreditarea, și 1213/2000, privind specializările, ordonanța de guvern 66/1998, privind finanțarea, și ordinul ministrului 170/1998, privind sprijinirea învățământului privat, și notificarea 11123/1998, privind finalizarea studiilor etc. Lista este lungă (vezi, de pildă, amplul volum Cătălin Baba, Adrian Gorun, Ciprian Tanul, coord., *Anii reformei 1997-2000 în reglementări*, Catedra UNESCO, Cluj-Napoca, 2002) și făcută publică de multă vreme.

De toate inițiativele – care au fost multe, de fapt cele mai multe, la orice comparație – ce constituie reforma comprehensivă a învățământului din România, din 1997-2000, au beneficiat nu numai universitățile de stat, ci și cele private. De exemplu, consacrarea autonomiei universitare, trecerea admiterii de studenți în decizia universităților (1997), crearea rețelei naționale a colegiilor universitare (1998), inaugurarea evaluării internaționale a universităților românești (1998), alocarea specială pentru cercetarea științifică (1999), crearea

rețelei ROEDUNET (1999), delimitarea managementului administrativ de managementul academic (1999), organizarea învățământului la distanță (1999) etc. Tot exemple sunt instituțiile create în premieră în România – Centrul Național de Echivalare a Studiilor (1998), Agenția Socială a Studenților (1998), Centrul Național al Învățământului Superior Tehnic (1999), Centrul Național de Formare Continuă a Personalului Didactic (2000), Centrul Național pentru Curriculum (2000), Centrul Național al Managerilor pentru Învățământ (2000) și altele.

La încheierea mandatului meu universitățile private erau integrate în sistemul național, cu drepturile și obligațiile aferente, și în organizările naționale (începând cu conferința rectorilor). Acest sistem dispunea de o viziune a dezvoltării și era deja, cum au atestat atunci evaluările internaționale, angajat pe ruta unei modernizări reale, care să servească România.

Ce a urmat se știe. În loc să se ducă mai departe reforma, s-a trăit un timp din ideile reformei comprehensive a educației din 1997-2000, apoi, scăzând cultura instituțională și fără viziune, au început deteriorările. Acum România luptă cu degradarea activităților, cu nepotismul cel mai extins în unele universități, cu plagiate și falsificări, cu profesori slab pregătiți, cu fuga valorilor de universitățile din țară și, rod al tuturor, cu un slab impact al universităților în dezvoltarea din țară.

3. Depinde de cadrul de referință pentru a evalua plusuri și minusuri. Desigur, privind lucrurile din perspectiva mea, a unui fost rector și fost ministru, statura de universitate privată oferă șanse mai mari de a fasona mai liber și mai inovativ programele. Începând cu lista specializărilor și continuând cu curriculumul! Șanse apoi de a selecta profesori de calibru cert, de a individualiza evaluările pregătirii – și ale studenților și ale cadrelor didactice, de a oferi studenților condiții de studiu (începând cu căminizarea) mai bune, de a participa la interacțiunile internaționale – sub condiția probării creativității! La rândul meu, am sperat că universitățile private vor stimula, prin noutatea managementului lor, universitățile de stat la schimbări.

Au fost doar șanse, căci o altă eroare a sistemului din România a fost și este dependența de un Consiliu de Autorizare și Acreditare compus din universitari care cunosc puțin ce înseamnă construcția și funcționarea universitară, cu optici înclinate mai mult spre copiere și uniformizare, decât spre inovare. Este adevărat, nici legislația care a venit, mai ales *Legea din 2011*, nu a sprijinit evoluția spre inovație și calitate competitivă. Doar s-a umflat un birocratism al „evaluărilor” și s-au slăbit profesurile și cercetarea inovativă. De aceea, pentru fenomenul mai nou, ce se amplifică în ultimii ani, al „fugii liceenilor și studenților de învățământul superior din țară”, nu este de vină expansiunea învățământului su-

perior privat, cum cred mulți concețâteni, ci starea întregului învățământ superior.

4. Un minus clasic a fost aspectul comercial: cadrele didactice s-au repezit în șansa de a câștiga, fie și în detrimentul valorii. La noi se vorbește obsesiv de „calitate”, dar de când se vorbește obsesiv de aceasta, calitatea a scăzut, așa că prefer termenul valoare! Când eu am preluat ministerul, acest minus era deja „păcătuț”, încât mi-a rămas să lupt cu el.

În rest, minusurile sunt acum comune cu ale învățământului universitar de stat. Opinia mea (exprimată de altfel și în volumul recent Andrei Marga, *Viitorul Universității*, Gând Transilvan, 2020), este că se cer regândite neîntârziat specializările din universități. Sunt de luat în seamă obiecțiile formulate începând cu Spiru Haret (care observa că „așa concursuri pentru profesuri universitare ca în România nu există nicăieri”!) la concursurile pentru posturi universitare – obiecții pe care *Legea din 2011* le-a escamotat. Doctoratele se cer regândite complet, căci randamentul lor este mic. Alegerea de azi a liderilor academici în sistemul „partidelor” șubrezește vizibil universitățile. Și răspunderea și creativitatea au ajuns prea jos, dar au crescut excesiv aranjamentele și conformismul.

5. Nu știu exact, căci nu am mai făcut recent analiza, dar văd că nici rectorii de la universitățile de stat nu prea au o optică profesionistă și cultivată instituțional. Găselnițele și mediați-zările reușite nu țin, totuși, loc de cultură. Iar a trăi mereu din ce au făcut antecesorii nu duce deloc înainte. Mulți vor de fapt să oprească universități de stat sau private, pe care le decretează „slabe”, spre a-și asigura studenți, crezând că tinerii, nemergând la acele universități, vor veni la ei. Universitatea nu se reduce la atragerea cu orice mijloc a „clienților”, iar a profita de naivitatea tinerilor și părinților nu este demn.

Dar acești rectori fac infim pentru a normaliza și a face exemplare universitățile pe care le conduc. Ei aplică consecvent cunoscuta maximă „să moară capra vecinului” – ceea ce este mai mult decât jenant. Dacă privim deciziile rectorale din unele universități de referință din 2012-2020 ai un peisaj cu decizii de genul „să-i oprim pe alții” și „dați-ne locuri finanțate de la buget la admitere” pe fondul deplinerii sărăcii de idei noi.

Nu văd discriminări între universitățile de stat și cele private sau nu le cunosc destul de precis. Problemele sunt altele decât discriminările. Selectează România actuală pentru funcții de decizie cei mai buni absolvenți? Sau s-a ajuns la o relativizare a meritelor, încât nu este decât o confuzie costisitoare a valorilor? Sunt toți profesorii universitari profesional și atitudinal în regulă? Nu cumva intelectualii României au răspundere majoră pentru starea și crizele țării?

Etc. La asemenea întrebări vor trebui date răspunsuri fără compromis într-o bună zi, care nu este departe.

6. Ponderea este prea mică dacă avem în vedere nevoile de inovare. Este prea mică și dacă avem în vedere un fapt ce se trece sub tăcere: școlile și liceele private, cel puțin cele pe care eu le cunosc, au lucrat continuu și în pandemie. Dincolo de stările rău gândite și nefericite – „de urgență”, „de alertă” etc. – pe care autoritățile le-au adoptat mai întâi pe seama educației! Puteau să lucreze continuu, să fie deci mai active, și universitățile. Cele private, cu siguranță.

7. Am experiențe mai curând agreabile. Ca ministru al Educației Naționale am participat la inaugurarea clădirii moderne a Universității „Dimitrie Cantemir”, construită cu finanțare de cineva din Germania. Am avut atunci discuții cu profesori, care erau, cert, cum am spus-o pe loc, mai buni atunci decât cei de la stat – profesional, ca gestiune instituțională. Iar studenții erau bine motivați. Am fost apoi încântat să văd la Pitești și Râmnicu Vâlcea o universitate privată mai bună, cel puțin în științe economice – este drept, condusă de un prestigios fost rector la stat. Și la Arad universitatea „Vasile Goldiș” era atunci mai bună decât cea de stat.

Dar am și dispus, fără ezitare, măsuri de suspendare de rectori nu numai la privat, ci și la stat, când a devenit sigur că în universități s-au comercializat examene și diplome.

Pentru mine a fost mai mult decât
nostim când, fiind invitat la o
reuniune a „American Council on
Education”, la Washington DC, să
zăresc în sală conducerea unei uni

versități private din România, în care tatăl era președinte, fata rector, mama decan, altă fată șef de catedră, iar nepoata studentă. Era ceva imposibil de explicat gazdelor americane!

8. Am avut o discuție cu reprezentanți ai Universității „Petre Andrei” într-o vizită la Iași. Cunosc, însă, universitatea Dvs. mai mult după absolvenți. Am întâlnit ab-

solvenți ai acestei universități care nu erau deloc mai prejos decât cei de la oricare altă universitate din țară. Am și angajat, ca ministru, unu sau doi dintre ei, în minister. Observasem, de altfel, că profesorii universității Dvs. – cu unii am și discutat la București sau cu alte ocazii – erau competitivi cu oricare din universitățile din țară.